

.

LIBRIÇ' PAARVI

MOOJ LIPI VELI RAT

NÁSLOVI VA LIBRIČU PAARVOMU¹

I. Učimo se po vel'aartski! (Ča o~~e~~ re~~č~~: ar-čakâvski!)

Kaađ je ȯ/ȧ, a kaađ o/a?	9
Ol' je e oli i - da te glâva zaboli	11
Na balote - ruugramo se	12
Ča se struuže, ča stargâ, greebee, guuli ol' raškâ?	13
Ča moore more	14
Bârba Mâte Poberâč	15
Kastâvska skloniitba (iino po arkâvski)	16
Ča mi je danâska?	17
Čôsta peegulica oliti Kančoolica od nohtjih	18
Ča se muuči, a kaađ muči i muučii?	19
Petâna	20
Kađ meeso zagori oli ča i čâ, ič ol' nič	21
Veli Rât / Veli Rât ^(*)	22

II. Vel'aartski krâj (za ditiinjstva mojega)

Meja	25
Čaarnje	26
Glavice	27
Draažica	28
Veli Klônâac	29
Varšâk	30
Ruujnica i Kônalič	31
Sargâra	32
Žalič	33
Golubiinka	34
Dubâško	35
Doočič	36
Pod Gaarbon	37
Mej'gomile	38

¹**Pojašnjenje o pravopisanju:** Glasi zapisani slovima “â” i “ô” su samoglasnici - redom tzv. zatvoreno (muklo) “a” i zatvoreno (muklo) “o”. *Nisu dvoglasnici!* (I “â” i “ô” su, po sebi, malo duži od “a” i “o” redom.) Glas zapisan slovom “č” zamjenjuje standardno “ć”. (U čakavščini je znatno “mekši” nego u štokavštini.) Dvostruko napisan samoglasnik je dug. Podcrtano slovo (samoglasnik) označuje glavni (jedincati težinski) naglasak u višeslogovnoj rieči. Suglasnik s točkom izpod sebe jedva se čuje ili se, često, ne izgovara.

Prášãák i Sušica	39
Targovishče	40
Teesno	41
Ookljuk	42
Lagnič	43
Jee li čā ostaalo?	44

III. Vel'aartska vaala (za ditiinjstva mojega)

Jāz	47
Daarstalo	48
Čūune	49
Stoli	50
Pod Sargaron	51
Praag	52
Slaatine	53
Za'gaarbice	54
Pod Oključič	55
Sušica	56
Pod'okljuk	57
Haaljina Dražica	58
Pod Lokvānj (Pod Teesno)	59
Moost	60
Loovka	61
Lučica	62
Soliščica i Kabliin	63
Māli Mulič	64

IV. Naaši veetri

Levantāra	67
Jugo	68
Jaaparšnjak	69
Pulintāda	70
Meštrāl	71
Tarmuntāna	72
Bura	73
Pijaavica	74
Boožji veetri	75
Neveera	76

V. Dičca na školju (Kađ smo 'no dičina biili)

Tooga više nii	79
Ziima	80
Pramaleečē	81

Leto	82
Jesen	83
Kalamoč	84
Na'baluun	85
Moja jidrilica - paarva i posleednja	87

I. UČĚIMO SE PO VEL'ĀARTSKI!
(Oli: po ar-čakāvski!)

*Ne boojte se! Ne srām”te se!
Vec/učite, govorite!
Ovo blāgo ča imite,
od Marula je ostaalo,
svuder se je bandunaalo,
ma se j’ u nās očuvvālo.*

²Kaad je *ô/â*, a kaad *o/a*?

“Kaa’ je *â*, a kaad je *a*?” -

- viiču vel’aartska diṭca.

Dico drāga, vesela,

od tooga bolii glāva.

“Kaad je *ô*, a kaada *â*?”

Čaratôn je kii to znâ

- snâša bin se odmaḥ jâ -

a vii, brojte: jedôn - dvâ.

Ča nii’sṭe do saad čuli(?!):

Va kuhinju se hrônili

pâ se dobro nahrânili

Veli tovâr da bi bii

kii se barzo nii hrônii.

Staav’mo vako, liipi vii:

Ka’ je jedôn - je tovâr;

ka’ se miinja - više nii;

a tovaari - ka’ ste svi.

(“Jâ nii’sôn!”, Šimiḡ meni.)

Ma jee *â* i di ga nii:

bo, jendōoga bṛez vesla

ḡepaat’ ḡeš se tii muula,

al’ bṛez vesâl na brodu

moli Boga za sgodu.

A posôl kaḡ si svaršii,

eto t’ *ô* na garbači:

je si l’ kopô ol’ pilô

bṛez njega nii’si pasô.

Ovo saad zapaametite
 i za vaavik zapantite:
 Da na bandah od brodice
 nii van biilo malle ditsee!

Još važnije od otooga:
 Suprotivo od Dobrooga,
 na sviitu ovjin nesrijchin
 hāra bōnda 'nooga Zlooga,
 pā dok se tii toote snājdeš,
 ča brez gāč/i šooldov?!, gorje -
 - brez duuše se baarzo nājdeš.

Ovi glāsi ā i ō
 (kii van j' više muke dō?)
 blagodāt su od zlatniinee,
 žiice naaše od davniiinee.

Ne dāduu se počuati
 oli kakor zmandarljaati;
 ni va liibar ni u glāvu
 uni van ne moru stati.

Široki su i teežki su,
 od dna morskoog još dunblji su;
 od Petra i od Marula
 oti glāsi stariji su.
 Od izkona arievskooga
 i ā i ō - harvatski su.

Kii jih oče dobro znaati,
 s tepliin mliikuun maaterinin
 znānje murā posasaati
 i va saardcu obdaržaati!

³Ol' je e oli i - da te gláva zaboli

Oli e oli i - 'ko si kapaac pogodi!

Ma ni bliizu nii'si bii.

Nego, slušaj, razumi,

potruudi se, nauči!

A ja ču ti praaviti:

Na seji didič sedji,

odavno je oseedii;

snaga mu saad cedi

i teelo se cidi.

Nagljedneda se j' sviita

- i zlooga i sveeta -

kruz tolika leta;

u cveetu mladoosti

sjaala mu je zveezda -

- za pošteno žiivit'

našla maalo meesta.

Tuukli su ga veetri,

viru podkapaali,

ma verovat' Njemu

nikad nii pofaali.

Mlaadeži brezbrizna,

eto ti zaarcalo -

- treezno hod' kruz vriime

ča ti je ostaalo!

Poštuuj vlasi beeli,

i ta tanka, karhka,

darhaava kolena!

Ne bud' liin - pomoz' jin!

Spomen' se i panti:

Ko i tvoja, saada,

i una su biila

čvarsta kakol' steena!

⁴Na'balote - ruugramo⁵ se

Naamoru je veli zoog,
kii zgljeeda ko raatni brood -
- ol' penica-teglenica
brez jãrbula i mostiça.

Ajm'o Iive! Ajm'o Ante!
Ajm'o Peere! Ajm'o Mâte!
Ne stoojte saad tako toote -
- hit'mo jednuu na'balote!

Baar çemo se razhoditi,
ruuke maalo razmoviti,
i bivãnde se napiti -
- selu feeštu učiniti.

Bližãj, kuštãj, nacikãj;
vãljaj, šuuljaj, bunbizãj;
špundãj, tuuci, rušulãj!

Natisni ju do buliina
tešnje nego kãrta fiina!
Poteegni se - zbiiij ju çã !
Po kikici saad joj daaj!

...

Naamoru je prãvi zoog
okol njega dviistoo j' noog.
"Stoo glãv to je." Jee ti roog!
"Kako san se privaari?"
Jer s' i tiikve pribrojii.

⁴vr1x0813

⁵Igra i ruuganje (auktorova šaljiiva kovanica)

⁶Ča se struuže, ča stargā,
greebee, guuli ol' raškā?

Kad na nikoj stvāri
čēpā se paatina
oli se nagriišpa
stāra kožetina,
struugaati se oč
da sĵā od svitločee,
ter da bude lišja
nego likadiina.

*

Kii bi htii stargaati
murā više znaati:
Triba li mu noož-stargāč,
ol' gyozdeni pogrebāč,
stargaačica ol' stargaača -
- užja, širja, dužja, krača?

*

Bo, nii borme isto
s kojee ribetine
zneeti stargotine,
kakoli s motike
fetu o' zemljetine;
ol' kumpiiri ostargaati
ko i zāgor svas zgrebaati!

Ča se guuli - to se znā:
kožu, koru i pituuru,
travurinu i verduuru,
i čovika brez paameti
kii nee čē račuun vazeeti.

*

S paarstimi i britvuliinu:
mošuniča i raačnu,
tvaardo jāje, meekvi siir,
s koron kuhani kumpiir.
Al' kad murāš oguuliti
pasa oli pārdu velu,
'ko ti kljišak nii pri ruuci
ne vesel' se toomu delu.

*

Ma je nājgorja pituura
po funeestrah i na brodu:
brez raškete naoštrene
ni ne sānjaj o toon poslu.

*

A nāš čovik - Boog bii s njiin?!
Sām je sebi nājveč kriiv
ča ga guuli svaaki žiiv!

⁷Ča moore more

More naaše moore, more
Svašce uno more.
I još kakor more!

*

More: lipo moore;
a more i bolje:
more sve kalmaati -
-moore zbonacaati;

*

ma, more i gorje:
ako se zainta,
more škopijaati -
- moore podivljaati,

*

A kađ se zapini,
taramot učiini,
jooh i ajmeh brodu
na njigovoj škiini.
Unda ga ne kaa! Pustii,
ni riiči mu ne zusti!

Znaj: Kii njega škiva,
kii se s njiin ne riiva,
moore ga poštiiva.

*

I kađ ga ča morii,
i kađ ga svi moruu,
ne da na'se moore
ni kojeemu stvoru.

*

I kađ lišo kraaju gree,
i kađ dunboko oree,
more naaše moore
i taad biti skrooz svoje.

*

A kađ se uzšuulja
oli se zavalja,
pa kađ zagargolji
i sa'vnoo razpravlja,
more moje moore,
da m' saardce ozdravlja.

*

I kađ sve je moodro,.
i kađ je zeleno,
i kađ sve je zlatno,
noču poslebreno,
moore ča je? - Moore,
brez- i sveimeno!

⁸Bārba Māte Poberāč

Na pucālu od gusterne,
 zprid njihove nove kučē,
 kuntrasuncu, grijuu^č ruuke,
 Galijōnov i Rādiin
 bārba Māte je sedji.
 Reuma ga je skunčāala,
 zglobi mu zakunkulāala,
 ma je paamet sva ostaala.

“Mikuli^ču, liipi mooj,
 jee li čā v’ glāvi tvojooj?!
 Ča tii misliš, ča biš reka,
 kaamo ’vo gree sviit ovoo?
 Sediin, gljedan i promiisljan:
 Od levōnta veetri puušu -
 - zēti ^čē nan saardce, duušu;
 briju, lednuu, pravednuju
 i s čarljenon juuhoon trujuu.”

“Nee ^čē, bārba, nee ^čē oti
 nego uni umiljaati,
 umiljaati i bogaati,
 ča s puliinta i sazmoorca
 s dārīmi nan dohō^ēja^u,
 zaslipljuju, ’slobō^ēda^u.”

“Ne znān, siinko? A ča’i moogu,
 jedva t’ jā dižin i nogu!
 Čudo ti san sviita vidi,
 zādnji vijāj saad mi sliidi.
 Boog te čuuvaj, liipi mooj!
 Vaavik budi tako svooj!”

⁹Kastāvška skloniitba (iino po arkāvski¹⁰)

(*'Vo je pēsan o Kastve
rad' Lucije, udove,
od Matuljih gospoje,
kā do Kastva čōsto gree.*)

Ča se ono, rečee mi,
prij' pār godiš/dogodi?!
Va *Kastve* da se j' skupila
"Ku-ku-rii-ku kumpanjija":

Jili, piili, besedili,
kokošice namiirili,
ma posōl niis' učinili.
(I kađ ujii kii mooj srok,
ne boo'j' ga se toliko -
- nii otrovan ko poskok!)

Nii gradiča do *Kastva* -
- s njeg' se steree krasota:
Riika doli, Uška gori,
a mej njimi zelen-dvoori;
zdol: Matulji, Opatija,
naaši školji - Bodulija.

Tvi privriidni težāci,
graditelji ter meštri
peerlu su ugradili -
- *Kastav* tvarrdi dviignuli
ter slobodu brānili.

Kastvu diika glagoljica
i harvātska sva pravica.
Oj *Kastave*, slaavo naaša,
s tvojiih hārnih glagoljāša!

Va *Kastve* je svitloost biila -
- duuša mi se napunila.

Va *Kastav* me želja vuučee,
za *Kastvon* mi saardce tuučee!

⁹ma240816

¹⁰*Kastav* ↦ Kastāv; *Matulji* ↦ Matulji, *Učka* ↦ Uška

¹¹Ča mi je danāska?!

Ne dā mi se zstaati,
 ali ni ležaati;
 ne b' otii na liivu,
 ali ni na deesnu;
 tuu košulju nee ņu,
 a ni guņu teesnu;
 ne rač' mi se jiiisti,
 ali ni poostiti;
 ne želiin niš piti,
 ma ni žājōōn biti;
 ne dā mi se usta
 njoonci otvoriti,
 ali, baš je gruubo
 niš ne govoriti;
 ne dā mi se gori,
 a još maanje doli;
 ne želiin 'no maanje,
 ali niti više;
 ne tarpiin bučnije,
 ma nemooj ni tihje!

*

“Ma ča ti je danās?”,
 zluudena me piita.
 Ee, da mi je znaati,
 dō bin polak sviita!

*

Nee ņu da se ovo
 saad još i napiiše,
 ali, liipo molin,
 niti da se briiše.
 Toote je - ča jee;
 takor je - kakor jee.

¹¹du071116

Č̣ōsta p̣eegulica
 oliti
 Kančoolica ođ nohṭīh¹²

Ma poglj̣edaj! Vee!
 Sve su mi se
 sp̣ōjaalice
 po tloḥu
 raazsule,
 a j̣ã san seutra,
 kakoṛ mona nika,
 moji nohṭī, j̣opet,
 do kraaja poṣika.

I vaavik,
 kaḍgod trịba
 da se,
 nič tucno,
 pokupi,
 p̣eegulica tã,
 nevooljna,
 nastuupi.

Ma, kaḍ
 o toomu
 proṃislin
 bolje,
 nii'ṣōn več/
 'nako slaabe
 volje.

Bo, prija ~~č~~ bịti
 da ne grin
 za tiin
 doklen
 svi nohṭī
 ne posiič̣iin.

¹²st310517

¹³Ča se muuči, a kaad muči i muučii?

*Lag*hko je muučiti -
 - nee *č*ěš se mučiti,
Al' još i mučaati -
 - *tee*žko je *zdar*žaati!

Fločonica, vee, muučii
 kad sardele muuči.
 Bo se taad ne muči,
 miir je v' ceeloj kuči.

Ali to ča muučii
 baš ju največ muči.
 Ne more mučaati
 pa nas 'vako uuči:

“Kii priskaarbi puno muukee
 žiiviti *č*e brez pol muke.
 Ma je težja polovica -
 - u mučonju pokorica. ”

¹⁴Petāna

Mulāj! Štrocāj! Mālu! Kaarag!
 Ubij! - So čiin? - Lišo pasāj!
 Poklopi to s briiškulicon!
 Kii *ϕ* mi ju daati, škico?!
 Briiškula se razplamsaala:
 šestorica - trii na trii,
 u taveerni “Buškajiin”,
 ljuuto su se kuntreštaala.
 Kii *ϕ* kooga nadmuudriti;
 kii *ϕ* koomu moti viiti -
 - s krāljuun mu konja pojiiisti,
 prija kraaja vanka ziiiti.
 Uultima je: Pusti to!
 Daaj jin bāžu - i gotovo!
 Nee *ϕ* ziiiti? Siguro?
 Muči toote, munjelo!
 Na kraaju se puunti broju:
 Svi čekaju, ne govoru.
 Vee, petāna, mooj Jivaane!
 Izponova miišaj, Žvāne!

¹⁵Kad meeso zagori

oli

Ča i ča, ič ol' nič

Va kuhinji zadimilo:

z foorna sukljā sve carnilo.

Ča je biilo? Ča se j' dogodilo?

Ča nii stāroj naani meeso zagorilo!

Oče l' sve sađ ~~ča~~ hititi?

Oče l' vela ščeta ~~biti~~?

More li ča škapulaati?

Ič od tooga ~~di~~du daati?!

Did se maardi: *To j' karbyun.*

Hiti prajcu toov matuun!

Naana njemu: *Ma ča ti je!?*

Nič od 'vooga vriidno mi je.

Riže bokuun škapulān'

i na pijaat klāje nān:

komadič po komadič

vnučič jii ko golubič.

¹⁶Veli Rât / Veli Rât

Tii, ča po sviitu
za istino' va lipoti greš,
ne piitaj, ne slušaj!

Jerbo, i kii znâ
nee *č*e t' umit re*č*.

*

Nego, doojdi k nân
i uziidi sâ*m*,
koraak po koraak,
na *Božâvski varh*;
duušu otvori,
zagljedaj se, obazri,
va pulenat okreeni, ...

*

Pa kad ti uzdaar*h**č*e saardce
i nestaane dâ*h*,
unda, tekar unda,
viiti *č*eš i znaat':
Åå, to j' toov - Veli Rât!!!

Puutniče, i tii
što i*st*inu lje*p*otom odkriivaš,
ne'pitaj, i ne'slušaj
jer izkaazat' ne'može
ni onaaj tko znaa!

*

Nego, doo*d*i nam
i popni se saam,
korak po'korak,
na *Božâvski varh*;
otvori duušu,
osvrni se, pogledaj,
u zaapad se zagledaj ...!

*

Pa kad ti uzdrhta s*r*dce
i oduzme se dah,
tada, tek tada,
shvatit *č*eš i znaat':
Aaa, too j' taa*j* - Veli Rât!!!

. .

II. VEL'ARTSKI KRÅJ

(za ditiinjstva mojega)

*Kad naseliš puusti krāj
imena mu svoja dāj'.
pāk ce poslīn zņati svi'
kii se j' paarvi doseli.
Nadiivajuc/tuuje ime -
- zgubiti cēs svoje sime.*

¹⁷Meja

Meja biše suuhi ziid,
 koog' odävno niima;
 tekar träg je ostõ
 od gruuba kamiinja.

Pruužaala se od Daarstala
 pä sve do Kruuga,
 razdvõjaala j' juužnje Polje
 od zmõrašnjeg' Vel'artä.

Ne pänti se kad je leegla,
 a kaamo li kad se j' dviigla;
 ma nikor ne zaburävlja
 da nas je una - deelila.

¹⁸Čaarnje

Čaarnje bihu dvii čataarnje
 do Stāraga Sela,
 ureedjene, obziidane -
 - jedna ciko druge.

Vodu su nan sparenjaale
 od doba garškooga,
 pā je čeljad, a i blāgo,
 napiti se mooglā.

I gusterne kađ su doošle,
 une su još stōle;
 nikoř nikad nii pomisli
 da ne bi tri bale.

Domāč se razselili,
 dooša j' strāni sviit:
 čataarnje su zapunili -
 - do Boga je griih.

Ako ne znāš di su biile,
 nee's jih više nājti.
 Grob su sebi naćinile -
 oče li uzgars"ti?!

¹⁹Glavice

Glavice su dvii
 (Južkã i Zmoraška),
 a selo mej njim'.
 Particele, oogradice²⁰,
 suuhi ziidi, jãrulice -
 - sve pokriito od šumice:
 smriiči, bori i bušijnje,
 maarta, zdraača i kamiinje.

¹⁹st241017

²⁰umanj.; *Ogradica*/-e - toponimi

²¹Draažica

Draažica je oogradica
 cik' saz'moorca Polja,
 trii su smookve i mās̄tlina
 va njooj rad' uzgoja:
 bilica je raana, kruupna,
 kaḁ uzrije: žuuta, tuusta; ;
 a pašmānka za njooṇ gree,
 kakol' karv carljena je,
 od njee slaḁje - nijednee;
 zivnici se baš ne preši,
 va šetiimbru una kreši,
 bo je zādnja - to je glādnja.

Na deliḡu od zemlje
 ječām-žito se posije:
 kaḁ se jānciḡ razluuču,
 glāḁ da nan jih ne ubije.
 A va kantuniḡu, zlooštra,
 naaša maati sije rāž
 (ne za muuku oli blāgo,
 oli, ča bi joj to biilo drāgo):
 visoko se una dviigne
 i učiini liipi klās -
 - od njee užjee pletee otāc.
 Još se nājde kii buus zeelja,
 po kā brooskva, i blitvina ...
 Ali čiin ju se zapuusti,
 eto t' trooskot i perika.
 Ma uz steenu, uzajāḡe,
 vaasda zelena - ljutika.

²¹du161017

²²Veli Klõnääc

Klõnca Velog' više nii.
Da znäte kakoov je bii!

Sve od Varha do Varška
ztegljasto se je pruužõ;
s obiih strân su ziidi veli,
svi visoki i debeli.

A za njimi, va oogradah,
mâstline i smookve reedke
mej skrâčjun su sâme reesle;
va kantuunih i uz krâj
od karuub, vee!, zelen' gâj.

Kad biš kruz'ânj pasiivõ,
nikor te ne b' õþservõ;
bii je takor tajnovit,
svas u tinji, i zakriit.

Saad su ziidi razvõljaali,
s njimi tãjnu zakopaali.

²³Varšāk

Varšāk baš i nii visook,
 ali jee nājvišji.
 Sa sloomljenin kriižuun²⁴
 selo nan ne diiči
 veq' sramoti sliči.

Dežgrācija kaḁ s' dogodi,
 zač otpaḁnu toli mnozi?
 Kooga smo to okriivili
 mīsto da smo učvarstīli
 ol' nāvrime načinīli?

Kaḁ se gori popenjeeš,
 na daleko sve ņeš vīiti;
 divota ņe, poniiznomu,
 spokojun duušu sitīti,
 raadost saardcu učinlti.

²³st251017

²⁴L.G. 2004. dviignut je novi ôcāālni kriiž

²⁵Ruujnica i Kõnaliç/

Pod Ruujnicõ je starmina:
 steene, šuma, kamičina.
 A uz sãmo moore, doli,
 veli škanji kakol' brodi.

Do njeje je Kõnaliç/
 reed: podaanak - podzidiç/
 nikad se je i sijalo;
 nič je mästlin tek ostaalo.

Toote smo se mii jиграali,
 kalamoči kaliivaali
 i vaaršice pritiiskaali,
 paarvi španjulet fumaali.

Saad su sve potaracaali,
 ogradili, cimentaali,
 i brezduušno ruvināali:
 strāne jahte da b' veezaali.

Pā su dobili "lučicu":
 fonju, smardež i šporkicu.
 A naami, za nāprid poojti -
 - debelu nogoguzicu.

²⁶Sargāra

Sve od Kupišć/ pā do Draage,
 i od moora do gor' puuta,
 zparcelāna, priziidana,
 uz podānci podziidana,
 sva okolo obziidana
 pružila se je Sargāra.

Puna taarsja raano zrela
 dok nii doošla žiloždeera.
 Potlen biše nič od smokav,
 kā karuba va kantuunih,
 maalo žita po podāncih
 za razluučit' mlādi jānci.

A danāska je pod šumon:
 boor, carnika, smriič, badljlač.
 Ni ne znā se ča j' čigovo,
 nit' se vidi ča je čā.
 Razvōljani suuhi ziidi -
 - v grobiih plaachu naši didi.

²⁷Žalič

Od Draage do Slaatin,
 gori uz brižič,
 do Strážkoga Boka
 raazstar se j' Žalič.

Razvôljani suuhi zîidi,
 mejâši i oogradice . . .
 saad je gaarmlje sve pokrilo,
 za ovcaami niima diŧcee.

Na krajmooru su žalič,
 škaaljica, baasi škanjič,
 liše ploče za prileč,
 ma nii kooga na njiih leč.

²⁸Golubiinka

Golubiinka je pod Kruuguuṇ:

vaalica je, a ne book,
bo je u njee krāj široot.
K njooj se more pristupiti,
kuupaati se i loviti.

Od njee pā do Katriidine
sve su starme klisurine.

Va njooj je i vela gārma,
profundāna, probužāna;
golubi divljii i tice
unde imiju staniiščē.

U pool briiga Vela Steena -
- ko gromāda uzprāvljena,
more bura refulaati,
sve goniti i lõmaati -
- kuntrasuncu pod njoon, ziimi,
u teplu čēš moč[†] ležaati.

²⁹Dubâško

Dubâško je polje ča ga nigder nii.
 Boog ga je providi za puuk radišni:
 ča god da posādiš rodi obilaato,
 zeemlja je njigova ko carljeno zlāto.

A zaliti triba sāmo jedōn put,
 da i oċeš više - vodee niodkud.

Da dvā metra kopaš,
 kāmik nājti nee'ċeš -
 - svuder uokolo,
 po škaalji se šeċeš.

Okružuju njega
 māle uzvišice:
 Gaarba i Gaarbice,
 Briig i Pudarica,
 Kljuun, Pān'jerovica.

³⁰Doočiq/

Va pulenat od Dubāškog'
 slega se je Doočiq/
 Ako ne znāš točno di je,
 baarzo ~~č~~š ga proojti.
 Pliitka zeemlja, skaljovita,
 baš za taarsje darovita.
 Grooz'je z njega je prislādko;
 viino, prošek - tečee zlāto.

³¹Pod Gaarbon

Pod Gaarbon su ovce pāsle -
 - v' svaako doba nič bi nāšle.
 Unde san jih raad' čuuvō
 jer san se uzpuut jigrō
 i po škanjiih skakučō;
 do Lanteerne se zateka,
 z gusterne vodee dosega;
 priko Ceste se tornō
 da b' zločeste obarō.
 (Sušica je odmah, bliizu -
 - jooh ga meni 'ko pobiignu
 i ščetu koomu učinu!)
 Na sredini je jigriišče,
 zapuuščeno, saad - za nišče.

³²Mej'gomile

Mej'gomile i Petina
Rådina su didovina.

Parparot se j' tvaardi tuuka
da bi čã god zeemlje zvuuka.

Loza se je posadila:
vaavik je škarto rodila.

Taarsja unde više niima -
- pašnjak saad je i ledina.

Ostaale su dvii gomile
na spominak da b' nan biile.

³³Prášaa̋k i Sušica

Saz'juga su Targovišća
 Prášaa̋k i Sušica,
 sve zaajedno to je
 nãjveća ravnica.

Sija se je ječãm-žito
 i sadii kumpiir;
 svaaki snop i vričetina
 na muuľ se j' nosii.

A posliň bi po starniışću
 ovce pribirale:
 po kii klasić ol' kumpirić -
 - sladje bi jih nego trãvu
 potleň prižiivaale.

³⁴Targovis̄ce

Od Šipnaate do Teesnoga
 i od Práška do Voline
 proostarlo se - Targovis̄ce.

Targovis̄ce, to je šuma,
 neprohodka, neprobodna;
 carnike i vreesa puna;
 niki boor i komorika,
 smriič, badljáč i lopotika,
 kluvka od zdráč, tetevika . . .

Záč se zovee *Targovis̄ce*? -
 - piitô san. Ne znaaju nišce!

³⁵Teesno

Baš je šestno
 naaše Teesno:
 baaso, ravn̄o;
 zatiisnuto;
 poleegnjeno;
 i s dvā moora
 zagaarljeno.

Nikađ se je i kopaalo,
 sijalo i leti žaalo,
 a saad̄ je ko zelen' dvoor
 i s ovcaami za ugoor.

³⁶Ookljuk

Da nii Mosta odozdool,
 Ookljuk bi bii mǎli škoolj.
 Vako s Teesnun i Mostuun
 paari ko da j' kljuki kljuun.

Va njemu su Ogradine,
 Saulāri i Grobine.
 Od Zhōjanja do Garliiča
 više nii viiti putiča.

Stāri smriiči i carnika,
 smardela i konopljika
 pokrili su ziidi, meje:
 ni ne znā se ča kade je.

³⁷Lagniç

Od Zhôjanja u pulenat
 zplivali su ko šuvriç
 (paruu beeli kalebiç),
 naaši školjiç - Lagniç.

Veli Laagan, dug i užji,
 ko gvançera se je pruži:
 liiš je, rāvan i zeliin,
 postojbina kaalebin;
 i ovce se nā'nj još staavu
 da bi pāsle slānu trāvu.

A njigovi puntālī
 lovīišçā su od sviih riib:
 veli gofi, zubačine,
 gruzi veli i raaçine,
 beele taarlje i skarpiine,
 pā moodrazi i girice
 tuuste sāpe, podlaanice;
 još kađ studen žešçe stiisne
 eto okolo uliigne.

A na Lāgnu Mālomu,
 okruuglomu, višjemu,
 struužiç su na svoomu.
 Njigoov puntāl gree na zmōrac:
 dug i široom, velebogaat:
 za carbāre sve zkiižaaati
 bolju pooštu nee çeš nājti.

³⁸Jee li čã ostaalo?

Puno tooga, a ne maalo!
 Strãža, Gaarba i Bliitviš~~ø~~,
 Draaga, Doolãc i Bižiiš~~ø~~,
 Podžãre i Gravaniiš~~ø~~,
 pã Bajkica i Mastliinje,
 i da daalje ne nabrõjan:
 Stãro Selo, Varh i Polje,
 Kuk, Ravnica i Vaartlina,
 Diiwnica i Ogradina . . .
 Sve van je to južkii krãj,
 Južanimi zavičãj.
 Bolje ~~ø~~ uni umiti
 o toom' piismu začiniti.

A Poljani? Ča imiju:
 Gaarbe, Skrãčje, Briig i Polje,
 Katriidinu i Zãboje,
 Årvanj-lookvu i Podãrvanj:
 njive duge sve do Blaata -
 - Biskupija ča j' poznãta;
 Na Blaatu je i Jaruga,
 sve do Sakaruuna duga;
 Lopaata i Sakaruun -
 - ma kii za njiih još nii čuul;
 i na kraaju Lopaatica -
 - kruna jin je i peerlica.

A na Rãtu Mãlomu:
 Tãnko, Loovka i Kobiljak,
 Grooblje stãro, i Miirice,
 ter mastliinje do Lučice.

III. VEL'ARTSKA VAALA
(za ditiinjstva mojega)

*Saada čemo zajidriti
po vel'aartskoj vaali,
poviit' ču van nike tājne
ča jih nii'ste znaali.*

*Saz juga vaz zmorac,
kuntra meštralīnu,
saz bure vaz 'jaapar
u burdižu fiinu.*

³⁹Jâz

Jâz poljanski,
 v' stâro doob',
 depožit je
 bii za sool.

Potlen šporak,
 zafangân,
 ni ne znâ se
 da j' bi slân.

Moore: leti -
 - ko pišoka;
 kostobooljcin
 baanja-toča;

a po ziimi,
 'nooga čuda -
 - zaledi se
 ko jaruga.

⁴⁰Daarstalo

Daarstalo je vaalica
 di se ribe gojuu;
 vel'aartska se ditca
 unde kuupaju.

Od njega gre Meja
 na jaapar, Pod Briig;
 deelila je Polje
 od Râta udiilj.

Va bočiu s loostra,
 sanbuun - guuvno je;
 v' oogradi na kraaju
 škriile zlišane.

Va 'noomu s puliinta
 luudar se šumå:
 sâpe - od škafuuna,
 gofi - o'dvå kila.

*

Kad studena bura
 sipice podhlådi,
 kii jih paarv' pokupi -
 - za obed se slådi.

⁴¹Čuune

Čuune su nãn Bogun dãnẽ
da břez muke bude hranee:

Maase čiflov i ovčijic,
sãp, jagačooov, podlaanic,
mãlih taarljic, tãnkijh liic;
po dnu još, pozabodene,
lostire su nebrojene.

Svaako kãsno, vruučẽ leto
mãstnijh špaarov toot' je meesto;
poojdeš li na tambaruun,
brunziin s njimi ti je puun.

A u doba jesenje,
na pljuusku se v' Čuune gree:
s grafljuunuun na vaaralicu
sipam' puniš kašeticu.

Čuune, Čuune, vaavik pune
blãga Božjeega na tume!

*

Još bin 'otij ovo reč:
Da mi život bude puun,
u Miirice, pozãd Čuun,
neka mene staavu leč;
unde čekat' Gospodina -
- pokooj mooj je i miliinja.

⁴²Stoli

Va Stoilh su stoli -
 - škanjine oholi;
 uznositi, stameniti;
 parkositi i ljutiti;
 velin brodiin ne dopuušči
 va Čuune ni prismarditi.

Kolo njiih kurenat
 nikad ne fermiiva;
 svaakih dvaajs't menuuti
 naliiva på zliiva,

Neveera kađ doojde,
 Stoli triba viiti:
 štiga če od moora
 riiku učiniti.

A kađ je bonaaca,
 na sviiču je poojti
 bo največu ribu
 v' Stolič češ uboosti.

⁴³Pod Sargårõn

Od Kupiŝ~~ça~~ sve do Slaatin,
 kade bura se junâci,
 proteegla se je Sargåra.
 Suhoziidun ogrâdena,
 sva zkriizana, prigrâdjena;
 ogradiçe i podânci:
 vaavik ruujni, danås - sâmci.

Uz krajmoore: garmâlji;
 maalo dunblje su ŝkanji;
 uz njiih kuštâ rîba liipa:
 frâtar, sâpa, podlaanica,
 serag, pâ pic, i taarljica;
 da o ~~ç~~iflih ne govõrin:
 zlâtnih, mâŝtnih, svakakovih.

Toot' su pooŝte za samice,
 mâle mriže i vaarŝice;
 za fružâtu, tambaruun -
 - sâmõ kađ je prâv' ŝtajuun;
 s hamburaatimi na tunju:
 saketio~~v~~ i arbuunoov
 spaarticu ~~ç~~ŝ jimit' punu.

⁴⁴Praag

Prikopuuta od Sargāre,
 uz veruunski krāj,
 zpod Tānkoga, Rāta Mālog',
 pruži se je Praag.

Praag je greben, ko skalīna,
 duga, dreta gredetīna;
 riibljā seja i skuupšāina
 (kooj ne triba glavešīna).

A duuž njega sve do puunte,
 uz škaljivi krāj,
 hamburaate vele, tuuste,
 za tunjaat' se - frāj.

⁴⁴st260917

⁴⁵Slaatine

Slaatine su vaalica -
 - ploče i sanbuun,
 osin jake buretine
 zâklon od ciklun'.

Ç'iifli, sâpe, podlânčice
 vâ'nju doojdu i kuštaaju,
 a u mârču puuste sipe
 unde se çapaaaju.

Na dumbiinji, va uustiîh,
 sve lostire visočice.
 S lostnârûun od osan metri:
 puna škaafa i bândice.

⁴⁶Za'gaarbice

Sve od Slaatin do Sušice
 pružile su se Gaarbice.

Une buru fermiivaju,
 Dubôškomu zâklon dâju.

Saz juga je gârma mâla,
 u moore se je kalaala;
 a saz zmoorca puntâl pliitki,
 veli škanji i priliipci.

Priislig lega po sredini,
 a u mooru sanbuun fini;
 velo guuvno uokoli;
 ušate se rojuu doli.

Kađ je šajuun od uligan,
 på još ziide Misečina,
 skosajuč bliizu kraaja
 zateegnut' œ kusârkinja.

⁴⁷Pod Oključi

Oključi je kakor ključ,
 vaalu steeže ko oobruč.
 Kad je plima, to j' školji
 za osike je - rati.

Garlii mu je na početku,
 puntal dugi - na svaršetku;
 po sredini - garmica,
 za kuštaat' - pojadica.

Giričice - v' "desetice",
 a guguuni - va "osmice":
 za štajuuna kii jih meče,
 zkumpesaati baarzo nee če.

⁴⁷st280917

⁴⁸Sušica

Sušica je uuzki boči~~q~~;
 na piiriju dāžd se toči;
 pliitko moore, rāvno dno: -
 - za batelu stvorenō.

Va njuu se je luudar vuuka -
 - niima rībe kuu nii zvuuka.
 Zapaasala bi se vaala,
 lancāna se potezala:
 kroki škriiplju, dlaani goruu,
 poot se hlādi slānin moorun.

*

Veli muul, još s parapetun,
 učinjen je za lanteernu;
 do njeje se Ceston gree -
 - saardce tuučee s divotee!

⁴⁹Pod'okljuk

Pod Ookljuk su Saulâri:
 Veli, Mâli - muuli stâri;
 proseli se, potonuli,
 i pod moorun su usnuli:
 brodi garški i iliirski,
 brodi riimski i latiinski,
 uz njiih da se kuštiivaju,
 sool odvozu, pojadaaju⁵⁰, ...

Saad se unde mriže topu,
 dvoor se čiini s baligotun:
 buugve mâstne, butargâne,
 u febrâru doojdu sâme,
 a moodrazi veletuusti -
 - šetiimbar ča jih pripuusti.

Va svaako se doba
 more ulignaati,
 ma i kii je sriče
 maalo ~~č~~apaati.

⁴⁹st290917

⁵⁰auktorova tvorenica (glag.) *pojadaati* od (imen.) *pojāda*

⁵¹Haaljina Draažica

S jednee strānce Puunta Šiška,
 a s drugee Čičina
 (Sušiiska je biila paarva,
 druga - Sušičina),
 zagaarlile mālu draagu
 di je sanbunina.

Kii se j' hotii sām kupaati,
 uzajā~~ce~~ se to~~ca~~ati
 i na miiru užiivaati,
 va Haaljinu Draažicu,
 prija od sviih meest,
 tukō j' arivaati.

Ma nii sāmo zāto
 unā meni drāga:
 Na puntālih kolo njee
 va štajuuu ziimskon,
 dobreē ribe kolik' o~~ce~~š
 na osti pod sviio~~on~~.

⁵¹st300917

⁵²Pod Lokvānj (Pod Teesno)

Na brižiŋ konopljike,
 uz krajmoore tucna ſkaalja,
 maalo dumblje sanbunina -
 - za sve kuunjke je domāja:
 ſkuure, ſāre i belice,
 hrapaavice i lišice.

A po pločah kamenitih
 ŋepaali su se pālji;
 ſkanji s buužam' kakor ſaaŋe
 napunili daatuli.

Zbrojiti jih ni ne moreš
 nego guuli, tuuci, jiij.

Maalo vānka ležuu Škaare,
 loviišŋe za beele taarlje
 i ſkarpuuni belōni
 va carbāre ŋapāni.

Toot' je moore vaavik ſtānko,
 od kuriintov jākih frānko.

⁵³Moost

Moost je nāsip čudoviti,
murā ga se doojti viiti:
ča su ljuudi načinili
da bi vaalu zagrādili!
Zvānka - Handā/i āliga,
velo moore, jāka štiga;
znūutra - plītki depožiti
za nič soli učiniti.

I vrāta su još undeka!
(Bolje da 'vo nii'sōn reka,
jer modeerni divljāci,
s mobitelun va ruuci,
ne umiju niš činiti
osin blejaat' i soriti)!

⁵⁴Loovka

U Loovki se dobro lovi,
 ma nii stooga Loovka,
 nego je u polju, bliizu,
 neprisuušna - Lookva.

Veruunske su toote poošte:
 Pod Kobiljak, kol' Školjiica,
 pa Za Tanko, sve do Boove,
 dugi Puntal od 'Ključica.

Svi su arti dobrodoošli:
 koogul, mriže, migavica,
 parangali i odmeti,
 osti, tunje, skosavica,
 vaarše ravnē i okruugle,
 i od ciiča, za glavoči,
 na kojiih se uuču dičca.

Jesen poozna kađ prispije
 do Loovke se dičca vozu:
 svaaku večer, 'ko je vriime,
 skosavicon 'liigne lovu.

⁵⁵Lučica

Lučica je v' Solišci
 vaalica veruunska;
 od sviih veetrov zaklonjeno
 surgadiišče šestno.

Garmice su joj nasuprot,
 Čuune prikoputa,
 brood potoopljen na sredini -
 - raatna raana ljuuta.

Ruumbaci i palamiinde
 unde doojdu kraaju,
 i maaštari kađ je šajjuun
 da se zbutargaju.

⁵⁶Soliščica i Kabliin

V' Soliščici, pozad žāla,
 sool se je na velo brāla;
 teega vec/odāvno nii,
 toot' su vaartli o' zeleni.

Od Pizdine do Banāstra:
 Kabliin, Barjee, Māla Vrāta,
 Barščāk (ča je božāvski),
 Vela Vrāta, pā bračič/
 ter Goolāc, svas čelavi,
 ča ga voojska prisvoji.

Kabliin nii va naašoj vaali,
 kakol' ni Lučica.
 ali mi je puno drāga
 ta māla vaalica.

Ploče, škriile i skaaljica
 biistro moore, āližica.
 Solinski je toote krāj,
 v' poošte jin se ne pačāj!
 Na paanula sāmo smiiš:
 veli gofi, zubāci.

⁵⁶st031017

⁵⁷Māli Mulič/

Priko vaale,
 ni stoo metri
 od Muula Rādina,
 bii je Mulič/
 liip i šestan,
 sāmō od kamiinja.

Nācijo i Harvoje
 su ga ugradili
 kađ su na veruunsku
 paašu-lusmariin,
 s gajetami na vesla,
 čele privozili.

Daržō se je puustih godišč/
 čeel više nii biilo,
 dokleñ ga nii,
 taad več/oronula,
 pulintāda strahovita
 teežko pogodila.

Stresa se je;
 prosee se je.
 Spāsa mu nii biilo!
 A mii, liini,
 ravnodušni,
 niis'mo niš činili.

Saad svāaki dān,
 za osike,
 ruina se razodkrije,
 pā čekamo
 plimu velu
 da nan - srām pokrije.

.

IV. NĀAŠĪ VEETRI

*Svaaki vetar,
ko da j' živ,
právlja čigoov je
sutrāšnji piir.
Njega tukāš poslušati
i još nebo pogljediti
pā cēš vriime pripoznaati.*

⁵⁸Levantāra

Levantāra i levantīin
 (kii joj doojde kakol' siin)
 vaavik puušu u kvartiir;
 poliivaju i štrapaju,
 boduu, lednuu, jaciivaju -
 - bānde jih ne fermiivaju.

Svi rībari i murnāri
 njiih prokljinju, sajītaaju:
 Fermājte ol' s vrāguņ ajd'te!
 Okreenīte, ali prešto,
 ol' na liivo - ol' na deesno:
 buru - jugo rod'te lešto!

Još s' pradidi govorīli:
 Levantiin - kuurbīn siin,
 ča prodāje lusmariin -
 - svaaku kitu po cekiin,
 da maateri kuupi kljiin.

A maater mu - levantāra:
 Levantāra - kuurba stāra,
 svaaki dān se s muužun kāra
 dok mu gaačē ne razpāra
 i guzicu svu prošāra.

⁵⁹Jugo

Jugo puuše brez preše.
 Ko da mu se ne dā
 od liinoosti ni počōti,
 a kaamo li čā sforcaati.
 Ali, maalo potlen, sveto
 jačje pumpā i nabijja
 ko da več' ne more staati -
 - pomāmna, divljā beštija.

Ne tuučee na skosi
 kakol' buretina,
 nego sve desteežo
 ko da j' gometina;
 upoorno, neumorice
 stiiščē i pritiiščē;
 okol' kuuc' zavijja
 ko vuuci na Misec.

Mareta se vela diigne;
 poplimaaaju muuli, riive;
 duplaaju se brodin ciime -
 - u'zajâčē kii pristiigne;
 za Ookljuk doojdu uliigne.

A unda, nāglo, fermā
 ta beštija - kađ krepā;
 zpuuše se ko pišenjāk
 kađ ga zdraača probužā.
 I, eto ti odmaḥ: veli, veli - dāžd.

⁶⁰Jaaparšnjak

Jaaparšnjak je doolnjak,
 oliti garbiin.
 Mej svimi veetrim
 uun je - gospodiin.

Niti tuučee, niti triska,
 niti brije, nit' pritiiska.
 Liipo glaadi i miluje,
 hlādi, šuška, umiruje.

Kađ zapuuše, ne luduje;
 Sunce praati, koj' stoluje,
 poniizno ga obslužuje;
 krātko traaje pā - plānduje.

⁶⁰st151114

⁶¹Pulintāda

Pulintāda puuše reedko
 pā se zpurgā veele teežko.
 Jooh ga 'noomu kooga zōjde,
 nespeemnoga vānka nājde.

Una ruši, razvaljuje
 riive, muuli, polegulje;
 kida, lomi i zguljuje
 lozu, grānje i slaulje;
 brodi vālja i potāpa,
 u krāj hita sve ča ~~č~~apā.

Neveera je njoojzi maati;
 kii joj more ootca znaati?!
 Čiin se zkoti - taramoti:
 lōmpi, gromi i kacoti;
 maretine, refulānje,
 va poortu obsadno stānje;
 vaala kuuha, moore pini,
 kuriint ko riika učiini.

Sri~~č~~a-i-Boog! - krātko traaje
 ta hudoba od kanaaje.
 Bo, ako bi potraajala,
 sve bi selo opuuljaala.

⁶²Meštrāl

Meštrāl - to je smorac
 ča puše po leti;
 zakāsni li maalo
 sve ~~č~~ jārā zpeč.
 O poodne se zbuudi;
 a raano gree leč;
 posōl od pool dneeva
 učini leteeč.

NJega svaaki voli;
 kač se razoholi,
 ni nājgori griinto
 njemu ne odoli.
 Čiin se razbaruši
 vruuču poot posuši;
 glāvu u reed staavi,
 živoot oporaavi.

Imā l' večeg gušta,
 nego - kač zapuše
 pā jidro napuše -
 va māj bateli
 za temunič/stati
 pā po meštraliinu,
 sa svojoon ljubaavi
 vaalon burdižaati!

Oo, puši nan, puši,
 martviinju odpuši!
 Meštrālu nāš, puši,
 a podvečer - zduši!
 Svaakon si miliinja
 va saardcu i duši.

⁶³Tarmuntāna

Kaḍ se meštraluun umori,
 tarmuntāna ga ukori:
 Poḷ dneeva si tek puuhō.
 Saad greš leč' - ča ču t' jā!?

Da te murān odmiinīti!?

Ča čē ljuudi govorīti(?):
 Da jin ne dān z kučē ziiti;
 da ne mōru brood vozīti
 nīti na rībe hodīti.

Jā jin tunje sve zamaarsin;
 jīdra zkīdan, vesla zmlātin;
 jā jih bodiīn, a ne glaadin;
 naa'suh' brijin, a ne hlādin;

Kako čē me zavolīti?!
 Jā ne umiīn dobra bīti.
 Nič jee meni va nāraavi
 ča ljuudimni gušti kvāri.

Nii ni čudo da govoru:

da san vražjā tarmuntāna;
 da san bura paričāna;
 da san bura zbaštardāna;
 ter, nājgorje - inpeštāna.

⁶⁴Bura

Kađ bura zapuuše
i u tiikvi puuše;
niima tee buužice
kuu 'na ne propuuše.

Od čiiistoga miira
strahotno navāli,
ne triba joj zālet -
- s Planinee se svāli.

Una triska, una kruuli,
deree, fiščā, ko zviir tuuli;
čiin pomisliš da je staala -
- jačje je zarefulaala.

Jediini je vetar
kii gree na obed,
da bi poslin jiiča
tuukla još žeščē.

Qoblaci raztira,
nebo s' zacaklii,
ter Sunce bliščī.
Uzajāčē sedi -
- iinoga ti nii.

Una sve posoli
i svas krāj zabeeli,
ma too, izim ovāc,
nikog' ne zveseli.

Zaburaavi svi posli
dok je una u snāzi.
pusti ju taađ, takor greezu;
čekaj, tarpī - doojt' čē k veezu.

Ma, i 'ko jee tako kruuta
da sve zriiva - zhīta s puuta,
čeljad se na njuu ne ljuuti,
jer da s' po njooj bolje čuuti.

Zglobi da jin taađ ne škriiplju;
na reumu - nit' pomiišlju;
da jih glāva niš ne bolii;
da se sve čar'je vidi.

Ali, naaša teta bura
(čaščē fālša nego ščēta)
znā, kaa' god, bīti i - škuura.
NJooj se niko ne raduje -
- s Levantāron ta šuruje.

⁶⁵Pijaavica

Poslin teežkih omariin,
 kaḁ se diigne neveriin,
 učiini se pirijetina
 kã se vuučee ko slivina
 ol' od slona surletina.

Maalo liivo - maalo deesno,
 oḁ l' simo , oli 'naamo;
 sklatãri se ta gujina,
 lâčna, žãjna, brez drobine,
 a usta joj - k' u raacine.

Saarče moore, liiže krãj,
 ždereee sve kudeej pasã.
 Kade sve to potlen zriga,
 di se zprãzni ta maaniga,
 niko ne znã nit' ga briiga.

'Ko se selu prikuštã -
 - "Bože, Goospe, pomôgãj!
 'Vuu sotonu odagnãj!"
 U svaakoga miisõl taa:
 "Sãmo da me ne çãpã!"

⁶⁶Boožji veetri

U pokāsno pramaliitje,
 okol' poodne, odprilike,
 kada Sunce več zapiče
 i žeščina sve pritiišč,
 dogōdja se pojāv čudan
 (za koog' murāš biti buudan!):

Uokolo vartložič
 po njivah se razigraaju,
 potancuju i balaaju,
 dražestno se lelujaaju
 i vāndjer se išiivaju.
 (Još sāmō da - zapivaju!).

Činii se - ni zdāha nii,
 a bliizu se sve vartii;
 sve žiivo se - umiiri,
 a ča j' martvo - ožiivi;
 prašina se s liiščun
 va kolū daržii.

Nikad di si tii nii'su,
 neg' podaaje se vartuu.
 Ko da jih nii'si dostojan
 kač va zemlju si ukopan.

Čeemu se uni raduju?;
 kooga li to očekuju?
 Boožji veetri - puuk govori -
 Stvoorca, brez nās, proslavljuju!

⁶⁷Neveera

Leto odmiče.

Ma je vruče,
i Sunce zapiče.

Sve je kalmaalo,
moore zbonacaalo,
cvarčaci smantaalo.

A vee: z puliinta
caarni ooblak gree!
Očee-neeče se dvize
i s veetrun doliže.

Na komooštre zalampaalo,
grum-dum-bum zatamburaalo.

Ko šijuun zarefulaalo,
s kabluun zeemlju natôpaalo,
čeljad doma potiralo.

V. DIȚCĂ NA ȘKOLJU
(Kađ smo 'no dičina biili)

*Fâla Tebi Bože vĕla
ča san diite jã sa selã!
Bo od kaad san u grãd šô,
gradskĕe diťcĕe mi je žô:
Unã ne moru spoznãti
ča si stvorii da nãs praati;
blãga fãlšog' saardca pũna,
a prãvoga okol' - tuma.*

⁶⁸Tooga više nii (Ziimska večer A.D. 1953.)

Va kuhinji, za bančič⁶⁹ m',
māla diṭca na škamljič^h;
okol stola: did i tete,
star'jii braati, zreesle sestre;
otac i maat' nadgljeedaju
i sa svimi guvernaaju
da se mlaadi ne zkāraju.

*

Puna nas je kuča biila:
za vičeron svihi trinaajest.
A braat da nii māli umar
i još da j' i naana žiiva,
muraali bi' na prominu
posedati, vičerati,
i - dva puta suudi praati.

*

A prid naami, po bančič^h⁶⁹,
kapus je va dumbaljič^h;
i ribe je, Bogu fāla,
kolikor va mooru žāla;
i bivānde - i 'ko smo diṭca,
da s' ne piijee zgoolj' kišnica.
(Sve starijee - znā ča piijee!)

A poslin se oni star'jii
spomiinjaju svojih stārih ...;
na kraaju bi zaziivaali:
Boog pomiluj naaši didi
ki su ziidi pogradili;
Boog pomiluj naaše naane
ke su ziidi poškaljaale!"

*

Ma ne gree se na postilju
Raazgovora brez Ugoodna;
štijee se too stāro sime -
- garkee slaavee proošlo vriime.
Pā se prij' sna zaburaavu
dneeva truudi i nevolje;
sutra - Boog'daj naamin bolje!

*

Joo, kakor je drāgo biilo
naamin, diṭci, to slušati
i junāške sgode stāre
va glavicaḥ zamiisljaati!
Milovaana Stārca riichi
pāntiti i promiisljaati,
ter va saardcu hranjiivaati.

*

A danāska, naaši moji!
Za stoluun je priveč/meesta:
Kade su nan didi drāgi,
briizne naane, stāre tete,
kade braati, kade sestre?
...

Va kuhinji, na bančiču,
stine zeelje v' dumbaljiču ...

⁶⁸zd1x0211

⁶⁹"Naglasni parovi": bānčić ↔ bančić i škāmljić ↔ škamljić.

⁷⁰Ziima

Od Božiča doba proojde,
 jenār misec - studen doojde:
 bura kruuli - maalo zdiše,
 nebo čaro i caklii se;
 Sunce bliščī, jedva grije
 starčad naašu kã prispīje
 kuntra njemu, u'zajãčē,
 štokaati se i čurlaati
 ('ko li ne: čē cigutaati);
 o sveemu pročakulaati,
 mlaadosti se spomiinjaati.

*

A mii, dičca, po oogradah
 skāčemo i jūigramo se,
 i kučice od kamiinja
 grādimo juur sãmi zã'se.
 A unda nikor zavijče:
 Svi zaajedno Pod Kruug hođmo!
 Ogãnj čemo naložiti,
 trãci peč i girice,
 une friiške - prisuhice
 (a ne stãre - darvenice!).

Saad nan triba doma poojti
 po fuulmini i ribice
 i posič, baarže-bolje,
 kii tračič od hoboodnice.
 Na šufitu liipo visu
 va mrižnjacih pod greedaami.
 Ma ne smii nas niko viiti,
 niti nan plãn razodkriti!
 (Da ne bude, jooh i ajmeħ,
 viikanja i klampanõnja -
 - ne dãj, Bože, škurijõnja!)

*

Svaaki čagod v' tãški nosi:
 tračič, giru, ulignicu,
 a va njãdrih, nefaljeno,
 velu lãndu ol' stručicu.
 Takor bimo se jиграali,
 ribe peekli, harstuljaali,
 'kol' ognja se zabãvljaali.
 A pod'večer, čiin zazvoni,
 "Zdraav' Marijo!" Goospi reci,
 ter najbaržje doma teci.

⁷¹Pramalee~~ce~~

Kaḍ va mārču dneevi skōču,
 spaaroge se poočnu braati.
 Trāva reestee, sve s' zelenii,
 cvee~~ce~~ cvetā po svoj zemlji.

Jānjči~~č~~ su uz ovčice
 i kozlič uz kozice.

Kokoše se razkocaaju,
 jāja neesuu, pili~~č~~aaju⁷².

Al' nājlipje ča se čuje
 po celomu Vele-kraaju:
 Čoci kaḍ se razpivaju
 i ~~č~~očice smamiivaju!

*

Koriizma je i postii se;
 “Jā se kaajin”, “Spomeeni se!”;
 do Uzkarsa - zpovidii se!
 Proces'juuni i grančice,
 Velipeeti, škriipaavice,
 “Puuče mooj” i “Smiluj mi se!”;
 bušni Kriiž Mu i prostri se ...

Al' Vazmenee Svii~~ce~~ luuk
 razbii je toov smaartni muuk!
 “Aaleluja!” - svud se čuje -
 “Uzkarsnuu je! Uzkarsnuu je!”

Va polju se taarsje kopa;
 bob se cimā, kumpiir niče;
 tekar maalo - pā mošnjice.
 Paašta i biiž, bob i pešt, ... ,
 mlādi jānjči~~č~~ - na zgvancet!
 A pod'večer, ka' je skuur,
 na sardele gree se juur:
 motoor, legut, svičarice,
 gajete, bijankarice;
 na poošti ~~ce~~ svičar bditi,
 traata ~~ce~~ se utopiti,
 jiisti ~~ce~~ se i soliti.

*

Na mooru su saad tihinje,
 zjuutra - kālme bonaačine.

Mošuni~~č~~ i sipice
 doojdu kraaju va buužice.
 Joo, da znāte, ki gušti su
 na proovici daržaat' oostil;
 riivaati se po bonaaci
 i sipicu kuu uboosti,
 pā šuperab za muul doojti.
 Otāc gljeda svas kuntenat:
 “Voov ~~ce~~ māli biti žvelat!”

⁷¹zd210311

⁷²“pili~~č~~ati” = izvesti/izvoditi pilice (auktorova novotvorenica)

⁷³Leto

Kada caarne muurve zrijuu
 zādnje uure skuli bijuu.
 Sunce pečee - hlād se iiščē,
 dneevi dugi ko godiisčē.
 Počinje se žito žaati
 (ma se triba zārōōn zstaati!);
 od rāži se užē pletuu,
 snopi nosu na gajetu;
 potlen tooga je čepōnje
 (na'po'reedu za varhōnje!);
 pā se vaarše, pā se cīpa,
 skāče, vālja, tumbuliiva -
 - svooj je diṭci slaama liipa.

*

A još više ka' zateepi
 svi naa'more bimo teekli:
 skāči!, plaavaj!, gučāj!, njoj!,
 ...

dok se koža ne nabruđa
 i uustnica ne pomoodri;
 pā na Suncu potarbuške
 tiindi da t' škiina ne zgori!

I sve jopet izponova:
 ludoorije i jigrōnje
 i ('ko j' vodee!) - ražintōnje.

Unda murāš doma poojti:
 polivāči paričāti -
 - mlādi priisaad zaliivaati
 ('ko čēs ziimi kapus braati!).
 Pod'večer se mriže meču:
 na škaafi čē se pribraati,
 dugi laaci pridučāti,
 dobru pooštu kaparaati
 i s kuriintun sve zmetaati;
 zjuutra, raano, jih segati,
 unda sve to zkumpesaati,
 po štroopnicah razstirati;
 slādki brudet obeedvati.

*

A ka' Vela Goospa proojde
 i neveera paarva doojde,
 čuuti se da leto zdiše;
 teta Andre skucajuuč:
 "I doba je biilo više!
 A i tii čēs doojti k veezu -
 - novi liibri su na reedu!"

...

Eto diṭci muka prāva:
 smookve zrijuu, grooz'je šōra,
 a njiin se saad skula otvōra!

74Jesen

Goospee naaše porodjeenje -
 - va taarsju je zasladjeeenje.
 Băčve triiba dovăljaati,
 na muulu jih zaduuvaati.
 Kađ se taarga, naaši moji,
 veseelje se svuder rojii:
 groozdja slădkoog' kofe pune
 va košu nestaaju tume.
 Ča je liipo skakučati
 meežiiti ga, mastičati,
 (i masta se naliizaati!);
 za šeteman - otočiti;
 za Martiinje - viino piti.

*

Va misecu od krunice
 'z krāj kuštaaju podlaanice:
 zlatne glăvee sve kraljice,
 mej svoon ribon poslastice.
 A kagod je liipo vriime
 gree se vanka na uliigne;
 mii, još dičca, va bateli,
 uučimo se kakor veli:
 po vaali se okričuči
 na štruumbice skosajuči;
 ol' s grafiujuu', na pljuuskicu,
 zakuučimo kuu sipicu.

Potlen doojdu i girice -
 - s pobukun va buskavice.
 Gruubo vriime ka' učini,
 južina i plima vela,
 s muula moreš na udicu
 zteegnuti kuu anguljicu.
 A Goospe od Zdrăvlja
 măstline nan sprăvlja.
 Nii'si se ni okreenuu,
 noviimbar je umiinuu:
 Sveeta Kăte, Karševan -
 - do Božiča misec dăan!
 Saađ se mjinja dičjii plân.

*

Sveet' Mikula i Lucija -
 - vesela je mularija!
 Očiči i maaterice -
 - kă j' to raadoost u svee dičcee!
 A kađ doojde sveeti Toma -
 - svaak' svoog' prăjca udri doma!
 pišenjăci, žigerice,
 jeliitiča, bružoolice, ...
 Na Bădnjak se blagosliivlja -.
 - škropi, kădi, kolendiiva.
 O poonoči z criikve poklik:
 Rodii se je Boog i Čovik!

⁷⁵Kalamoč

Glavoči se lovu:
 u vaaršice,
 va gagunār i
 na svakovarštne tunjice.
 Ma je nājsladji glavoč
 zakuučen na kalamoč.

*

Kalamoč! Kalamoč!	Jedjino slādki glavoč
Nā'nj se h <u>i</u> ta svaak' glavoč:	nii gol <u>u</u> už na kalamoč:
Od māl <u>o</u> ga belan <u>i</u> ča	šulenat baš nee <u>č</u> e b <u>i</u> ti
i šōroga glavoči <u>č</u> a,	ka' se kalamoč zah <u>i</u> ti;
naa'pol ž <u>u</u> uta muljan <u>i</u> ča,	uun se darž <u>i</u> i do gar <u>u</u> umba
ter čarnjool <u>a</u> -glavā <u>n</u> a,	kakoli do škaalje štru <u>u</u> mba,
do 'ždarlj <u>i</u> va muljā <u>n</u> a,	oli na škanj <u>u</u> prilipak,
kii pogucā ne griizee <u>č</u> i	ča je dobar za nād <u>i</u> tak,
jeešku s <u>u</u> dicon letee <u>č</u> i.	a za rižot je už <u>i</u> itāk.

*

Kalamoč je tunj'ca,
 duga paaš i pool,
 ka je za glavoči
 neodoljiiv zoov.
 Ali zač se toov artoč
 tako zovee - kalamoč?
 Zato ča se kala - moči
 zprid buužice za glavoči
 pa se samo maalo čeka
 doklen glavoč nā'nj ne skoči.

*

Vaaršica od ciiča
 i par kalamooč⁷⁶:
 za obed je sigur
 brudet od glavooč.

⁷⁵vr220814⁷⁶auktorova skraćenica od *kalamočgov* i *glavočgov* (mn. R.)

⁷⁷Na'baluun
 (oliti
Nājlipša jīgra na sviitu -
 - svooj diṭci)

Od kaad san jā prohodii,
 na'baluun san jīgraat' htii;
 saad san veṭ/ va pensijuunu,
 ma još tečiin za baluunun.
 Ne morin ga se štufaati,
 tā me želja vaasda praati.

S karpāšun smo svi počali,
 po dvooru ga nabiijaali,
 riivaali se i paadali,
 dižali se i skōkaali,
 derali se i kāraali
 dok nas ne bi potirali.

Prāvi baluun kaad je dooša -
 - ko da j' Boog kruz selo prooša!
 Svi smo biili poluudili:
 jigrališṭe učiili,
 vele brānke pozabiili,
 stārim' mrižam' zatvorili.

Pā smo sāmī pratikaali,
 zvintiivaali, proviivaali,
 dok siguri niis'mo biili
 da smo jigrū razumili.
 Ne ceelomu školju i okolo njega
 nii van biilo sela šupero naašega.

A ovo je na'baluun:
 Sãm' jedõn daržii temuun -
 - va glãvi mu strateg'juun;
 svi ostãli slušaju
 i kumãnde zvaršuju;
 stãlno teč i ne põsti;
 žvelto jin baluun ukrãsti;
 zateč se pã dribljati,
 promuuťiti, manovraati,
 mej noge mu ga rinuti,
 škivaati i zavarnuti;
 podbiti ga ol' dodaati;
 gool zabiti pã skõkaati.

Na kraaju van svaakon još nič murãn reč:
 Na'baluunuun ne guubiš niti čã dobiijaš
 (jerbo nii's' ni imõ niti zarađiivaš)
 ter ne "pobjeđuješ" niti "poraziivaš"
 (ako tako gljedaš - bolje da ne jiigraš!).
 Na'baluun je igra v' kooj se šuperiiva;
 na'baluun je igra va kooj se užiiva!

⁷⁸Moja jidrilica - paarva i posleednja

Jārbul-veslō, jidro-lancuun:
uzduuž vaale, u karmu,
guštaajuč s̄anjan - njuu!

A kada san maalo zreesa,
htii san letit' do nebesā!
Va bateli zajidriti,
kuntra veetru se probiti,
burdižaati, okričati
i cik-cak se ragataati!

Od Stipana "pokoojnoga",
kaiča razsuušenoga
(od sviih brodoov ragaatnoga!),
zee san jārbul i temuun,
lantiinu i sve uz njuu,
prāvo jidro - ne lancuun.

So tiin san batelu āma:
biše šestna, ko da j' prāva
jidrilica moja drāga!
Pā san čeka vetar māli
da ju provān po'svoj vaali.

Joo, kii gušt mi je to bii
kač je vetric učiinī,
pā kač san ju odmulō
i paarvi fijād čapō!
Zajidri san, burdižō,
i po Čuunah šavarljō.

⁷⁸St, na sv. Mikulu '22.

Najedānpuut, iznenāda,
 od bure me reful žbanda.
 Kuntra veetru! Skoč i kala!
 Istog' časa: Škrik, pa puk,
 ter se ruši mooj kunstrukt:
 sārtiga mi desna puče,
 liiva k sebi jārbul vuučee.

Da nii biilo jāke guule
 i ān'jela moog', čuvāra,
 i sveetoga mi Mikule,
 po istini ču van reč:
 Ne bin vidi vele skule!

A kad san jidro kalo,
 uz lantiinu zavezo,
 na vesla san se dovuuka
 i mej muuli se zavuuka.

Razārma san batelicu,
 nesuudjenu jidrilicu,
 i poželii: Jednoog' dāna
 za jidrit' prāvu brodicu!

Ma, skule su me poneesle:
 iini puuti, svak' dān briga.
 I ja više nikad nii'sōn
 uz jārbul jidro podiga.

⁷⁹XXX

⁷⁹stxyzw2?.